

v těsné blízkosti, tedy v sousedství. Důvodem byla jejich znalost této problematiky a pro výzkumníky to znamenalo získání cenných informací tzv. „z první ruky“. Osloveni byli také pracovníci okresních, městských a obvodních úřadů a zaměstnanci škol a školských úřadů.

Úkolem výzkumného projektu bylo získat informace o úrovni a strukturovanosti vzájemných vztahů majority a romské minority v podmínkách zkoumaných měst. Důležité bylo také zjistit, které faktory tyto vztahy a soužití nejvíce ovlivňují, zmapovat postavení Romů v rámci dané lokální společnosti a přispět svými závěry ke zjištění, jaké aktivity by měly být použity pro zlepšení úrovně životního stylu ve městech, kde dochází ke každodennímu kontaktu obyvatel z české většinové společnosti a romských komunit.

Odborní řešitelé tohoto projektu předložili informace o průběhu výzkumu v jednotlivých lokalitách, o ochotě a neochotě pracovníků úřadů při sdělování informací, o úspěšnosti při získávání respondentů z řad obyvatel měst a dalších úskalích, která postupně vycházela na povrch během sběru dat. Terénní výzkum probíhal od března až do září 2001 (zvláště tam, kde byly se získávaním informací problémy).

Závěrečná zpráva z výzkumu obsahuje mnoho zajímavých zjištění. Např. sousedství s Romy je nepřijatelné asi pro 40 % většinové populace, asi 70 % dotázaných dospělých Romů ukončilo své vzdělání na základní škole a na otázku „Věříte v Boha?“ odpovědělo kladně 60 % Romů a pouze 30 % respondentů z majoritní společnosti. Co se týče postavení na trhu práce, Romové vykonávají převážně nekvalifikovaná zaměstnání a jejich nezaměstnanost je 4x větší v porovnání

s majoritou. Respondenti z obou skupin se shodli v tom, že život se sousedy v Praze a Ostravě je konfliktní a nebezpečný, naopak město Český Krumlov bylo prohlášeno za harmonické a bezpečné. Také Ústí nad Labem bylo z hlediska soužití majority a romské minority označeno za velmi konfliktní.

Jak vyplynulo z výzkumu, většina respondentů připustila, že řešení problému soužití majority a Romů je dlouhodobý problém, který se týká všech obyvatel ČR a je nutné ho řešit – ale řešení těchto problémů, které by mělo být spojeno s politikou rasové segregace a vystěhovávání Romů, bylo odmítnuto. Naopak zazněly návrhy, aby Romové žili rozptýleně ve většinové populaci a aby byl kladen větší důraz na vstřícné poznávání se, vzájemné učení se a snahu porozumět si.

Po přednesení závěrů výzkumného projektu se začalo živě diskutovat a další přival otázek na odborné řešitele následoval ještě od novinářů v průběhu tiskové konference, po které byl seminář zakončen.

Lucie Procházková

Cesty Romů – Romano Drom Brno, 24. dubna 2002

V rámci IV. ročníku mezinárodního festivalu „Jeden svět 2002 – Dny lidských práv v Brně“, který doprovázely dokumentární filmy, výstavy a besedy o lidských právech, proběhla 24. dubna 2002 v přednáškovém sále Muzea romské kultury přednáška PhDr. Evy Davidové, nazvaná „Cesty Romů – Romano Drom“. Cílem tohoto setkání bylo přitomným přiblížit historii a kulturu Romů a jejich místo v současném životě naší společnosti.

Hned na začátku upozornila Eva

Muzeum romské kultury. Na snímku PhDr. Eva Davidová a Helena Danielová. Brno 2002.
Foto: Lucie Procházková

Davidová účastníky přednášky na název etnické menšiny, o které měla být řeč, na Romy. Romové pocházejí původně z Indie a slovo Rom má zřejmě základ ve slově „Dom“, což bylo označení příslušníků indických kast s podobným sociálním statutem. Označení „Cikáni“ se nejčastěji odvozuje ze slova athigan-at-sigan (ze starořečtiny), tedy Cingeneler, Zingari, Tsiganes, Zigeuner, Gypsies, atd. a používá ho většinová společnost jako pojmenování pro Romy. (Důvodem tohoto pojmenování je zřejmě

mylná domněnka o egyptském původu Romů.)

Na území České republiky žije nejvíce slovenských Romů (asi 85 %), kteří přišli většinou po 2. světové válce a žijí zde už asi ve třetí generaci. Českých a moravských Romů u nás žije málo, zejména proto, že zahynuli v koncentračních a pracovních táborech (např. v Letech, v Hodoníně, v Praze – Ruzyni, Pardubicích, Brně, v Auswitz-Birkenau, Buchenwaldu, atd.). Rodiny Romů, které přišly hlavně z východního Slovenska, se usa-

zovaly převážně v pohraničí, průmyslových a velkých městech. Důvodem jejich příchodu k nám bylo získání pracovních příležitostí a lepšího bydlení.

Také vzdělání je problém, který dlouhodobě doprovází život Romů. Již za vlády Marie-Terezie byly zaznamenány snahy o vzdělávání členů romské komunity. Z této doby opravdu pocházejí první vzdělaní Romové, zejména moravští. Tato doba je ale také poznamenána trendy násilné asimilace, dáváním romských dětí na převýchovu do rodin příslušníků majoritní společnosti, atd.

Další informace o původu a životě Romů doplňovaly diapositivy. Posluchači byli seznámeni s obrázky ze života polokočovných kovářů v Indii – Domů, kteří žili v indickém státě Bihár, a těch, kteří patřili ke skupině Gadulia Lohar, žijící kočovným způsobem dodnes.

Dochované fotografie ze Slovenska, které ve 30. letech 20. století pořídil Josef Kolářčík, dokumentovaly kočování Romů na vozech přikrytých plachtami nebo rohožemi, jejich táboření, styl oblečení, provozování koňského handlířství a také vyhánění četnictvem z měst.

Obrázky olašských Romů, kterých se nejvíce týkalo násilné usazování – nucení k usedlému způsobu života, poukázaly na tradiční způsob oblékání, tj. nabírané sukně, zástěry, zdobné blůzky, šátky s třásněmi a velké množství ozdobných předmětů, většinou zlatých, které se dědí a představují majetek rodiny.

Ukázky tradičních řemesel na fotografiích prozrazují, že mezi nejrozšířenější patřilo kovářství, korytářství a muzi-

kantství. Korytářství udržují ještě, podle slov Evy Davidové, asi tři rodiny na Slovensku. Muzikanti a kováři byli zase považováni za nejváženější osoby v romské komunitě.

V současné době všechny snahy lidí, kteří se zabývají životem romské komunity, směřují k podpoře romství (rompen) u Romů samotných. Romové by se totiž neměli za svůj původ stydět, naopak znovu oživit hodnotový systém své etnické skupiny a zabránit rozpadu romských tradičních hodnot. Tyto jevy jsou totiž často doprovázeny kriminalitou, provozováním prostituce, odkládáním dětí do dětských domovů, atd.

V závěrečné diskusi přítomní sdělovali ostatním své zkušenosti, názory a aktivity, které vyvíjejí v těchto záležitostech. Všichni se shodli na tom, že snahy Romů o zlepšení jejich postavení ve společnosti budou muset být doprovázeny neodmyslitelnou pomocí příslušníků české majority. Teprve tak by snad mohlo dojít k uskutečnění připravovaných projektů v duchu spokojeného soužití všech občanů České republiky a kvalitnější informovanosti obou skupin „o těch druhých“.

Lucie Procházková

8. duben – Mezinárodní den Romů

8. duben je den, kdy vznikla Mezinárodní romská unie (romsky Romano maškar themutno jekhetañiben)¹ a Romové jej slaví jako Mezinárodní den Romů. Poprvé se Romové sešli právě

¹ Pojmenování Mezinárodní romská unie pochází až z 2. kongresu Romů v Ženevě v roce 1978, kde se jejím prezidentem stal MUDr. Ján Cibula. Dalším významným setkáním Romů byl pro Českou republiku 5. světový kongres MRU v roce 2000, který se konal v Praze a prezidentem byl zvolen JUDr. Emil Ščuka.

² Kolektiv autorů Muzea romské kultury: Romové – O Roma. – Davidová, Eva: *Osudy a cesty Romů v letech 1945–1989*, s. 33. Tohoto setkání se zúčastnili i představitelé Svazu Cikánů